

Chocoladegeur sijpelt uit de hemel

DRIES MUUS

HET PAROOL, 13 augustus 2014

Naakt begint met een uitgebreide beschrijving van een jurk. Het is de laatste creatie van modeontwerpster, kunstenaars en zakenvrouw Marie. Niets bijzonders verder, een doodgewone 'japon van amber en licht', getoond door een zeventienjarige Russin die op de catwalk wordt begeleid door een zwerm getrainde bijen. O ja: de jurk is van honing.

De verteller legt het idee achter en de totstandkoming van de jurk uit. Het is een opvallend kalm begin - beschouwelijk, haast theoretisch - totdat de verteller ons met één simpele wending in een horrorachtige situatie brengt, zonder dat de toon of het verteltempo echt verandert.

Het is niet de enige plotselinge omslag in de compacte roman. Niet dat *Naakt* zwaar leunt op mysterie of actie. Het wonderlijke is juist dat de spanning met zulke minimale middelen wordt opgeroepen. Een paar onbeantwoorde vragen volstaan.

De raadselachtigheid leunt even zwaar op sfeer als op plot. Het is een raadselachtigheid die doet denken aan de romans van Patrick Modiano. Niet alleen qua sfeer, maar ook qua voorvallen. Persoonsverwisselingen, in de verte klinkende geweschoten die niet nader verklaard worden, bijna surrealistische gebeurtenissen, voorzien van een paar geloofwaardige details - zoals de brand in een oude chocolademakerij, waardoor een heel dorp ruikt naar warme chocola.

Naakt is de negende roman van de Franstalige Belg Jean-Philippe Toussaint (1957). Het is het laatste deel van een vierluik over de liefde tussen de naamloze verteller en de fascinerende, totaal onberekenbare Marie. De roman haalde in 2013 de shortlist van de Franse Prix Goncourt.

Het verhaal is opgedeeld in drie stukken, die eigenlijk vrij weinig met elkaar te maken hebben. Het zouden drie korte verhalen kunnen zijn. Toch vloeien de delen soepel in elkaar over, zoals eigenlijk alles aan *Naakt* soepel is. Losjes maar nooit warrig.

Dat heeft vooral te maken met Toussaints scherpe, elegante zinnen. Ze zijn vaak lang, soms beslaan ze een halve pagina, maar nooit raak je kwijt waar het om draait. Toussaint blijft toegankelijk, hij schrijft helder en precies, tegelijk aftastend en zelfverzekerd.

Hij neemt de tijd voor beschrijvingen van op zichzelf weinig opmerkelijke decors en situaties: een verlaten plein op een Parijse herfstavond, een onbelangrijke flashback van de hoofdpersoon, een korte bootreis. Het wordt allemaal opmerkelijk door de scherpe blik van de verteller en de wendingen binnen de zinnen. Een feitelijke karakterisering mondt opeens uit in een originele vergelijking, een poëtische schets bouwt op naar een droge serie feiten. Er zit altijd beweging in, de beschrijvingen zijn dynamisch, nooit statisch.

Toussaint weet vrijwel alles zintuiglijk en beeldend te maken. Bijvoorbeeld de chocoladegeur - die 'materie' die samen met de regen langzaam door de hemel werd uitgezweet en neersijpelde.'

Of de verteller en Marie die elkaar omhelzen en zoenen: 'Ik wist het niet met mijn ogen, dat ze huilde, ik wist het met mijn tong, ik voelde haar tranen in mijn mond.'

De beschrijvingen van de vertellers gedachtewereld zijn al even raak. Als hij terugkijkt op zijn relatie met Marie, realiseert hij zich dat hij steeds dezelfde, bedrieglijk gelukkige beelden voor zich ziet 'die in mijn geest als het ware waren gefilterd, gezuiverd van wat onaangenaam was geweest'.

Dit is het soort observaties waardoor je beseft dat het wél kan: een interessante, spannende beschrijving. Die het niet hoeft te blijven steken in saaie, zakelijke informatie, zoals bij zoveel andere schrijvers.

Ze zouden Toussaints werk als spiekbriefje moeten gebruiken.

FICTIE

Jean-Philippe Toussaint

Naakt

Vertaald door Marianne Kaas

Prometheus, EUR17,95

159 blz.